

Nr 491.

Av herr **Pettersson** i Dahl m. fl., *angående åtgärder för uppdelning av vissa egendomar till mindre jordbruk.*

I proposition nr 211 erinras om sociala jordutredningens i skrivelse den 7 mars 1933 framlagda förslag om åtgärder för en uppdelning av vissa kronoegendomar och ett antal från enskilda inköpta egendomar i mindre jordbruk, avsedda att utarrenderas sedan de bebyggts och i övrigt iordningställda. Sociala jordutredningen har därvid bl. a. föreslagit, att ett belopp av 6 miljoner kronor av arbetslöshetsmedel skulle tagas i anspråk för finansieringen av hus-, vägbyggnads- och täckdikningsverksamhet samt därmed sammanhängande arbeten å dessa mindre jordbruk. Då utlåtanden från vederbörande myndigheter ännu icke kunnat inhämtas över nämnda förslag, förklarar sig departementschefen icke beredd att nu taga slutlig ställning till detsamma.

Enär det sålunda är ovisst huruvida sociala jordutredningens förslag kommer att föranleda proposition till årets riksdag, anse vi oss böra motionsvis framföra detsamma i sammanhang med Kungl. Maj:ts proposition om åtgärder till motverkande av arbetslösheten.

Sociala jordutredningen har undersökt, huruvida det vore möjligt och lämpligt dels ur ekonomiska synpunkter dels ur synpunkten av arbetslöshetens bekämpande att stycka ett antal större kronoegendomar till mindre jordbruk, vilka skulle utarrenderas i avvaktan på lämplig tidpunkt för försäljning. De egendomar, som i främsta rummet härvid skulle komma ifråga, skulle vara belägna i trakt med goda samfärdsmedel och avsättningsmöjligheter. De skulle äga bördig jord lämpad för småbruksdrift och hava naturliga förutsättningar för styckning i självständiga mindre jordbruk. Då givetvis i många fall å gården uppförda byggnader avsedda för stordrift ej skulle kunna komma till användning annat än för vissa speciella ändamål, skulle i främsta rummet sådana egendomar komma ifråga, som vore dåligt eller otillräckligt bebyggda. Den verkställda undersökningen visar, enligt sociala jordutredningens mening, att tillräcklig jord finnes att tillgå för att genomföra en jordstyckningsplan av angivet slag, vars förverkligande skulle ur flera synpunkter vara till förmån för det allmänna.

En uppdelning av vissa kronoegendomar och ett antal från enskilda inköpta egendomar i mindre jordbruk skulle tydligen vara ett verksamt medel att minska den nu rådande arbetslösheten. Att bebygga dessa mindre jordbruk och iordningställa dem med vägar, på dem företaga erforderlig täckdikning o. d. skulle kunna bereda sysselsättning åt ett icke ringa antal arbetslösa. För åtskilliga av våra industrier skulle de leveranser, som ett dylikt företag skulle erfordra, medföra ökade möjligheter att hålla driften i gång.

En styckning av större härför lämpliga egendomar skulle även, om den genomföres på ett klokt sätt, kunna skapa produktionsenheter av bestående vär-

de för framtiden. De mindre och medelstora jordbruk, som skulle upprättas, skulle kunna erbjuda jordbrukskunniga innehavare tillfälle till arbete och bärgning. Såsom framgår av det föregående vore meningen, att de nyskapade jordbruken till en början skulle utarrenderas av kronan. Då givetvis arrendatorerna skulle äga rätt att inlösa arrendegårdarna enligt vanliga för kronoarrendatorer gällande regler, skulle det föreliggande förslaget jämväl medföra ökade möjligheter att genom frilösning åstadkomma jordbruk under självväganderätt.

I första hand bör givetvis styckning av dåligt eller otillräckligt bebyggda kronoegendomar komma ifråga. I de fall där byggnaderna äro av mindre god beskaffenhet torde det någon gång kunna finnas lämpligt att bibehålla en icke alltför obetydlig del av fastigheten som huvudgård, men oftast torde det vara mest ändamålsenligt att uppdelas hela fastigheten i ett antal mindre eller medelstora jordbruk. Vad åter beträffar kronoegendomar, som äro relativt väl men otillräckligt bebyggda, skulle i vissa fall även sådana kunna bli föremål för uppstyckning. Detta gäller framförallt sådana, vilkas ägor visat sig vara för stora för att på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt kunna brukas på en hand. Från dem skulle mindre områden fränkiljas och bebyggas såsom självständiga jordbruk. Det säger sig självt, att man vid uppgörande av styckningsplaner bör utgå från att det är önskvärt, att nya jordbrukslägenheter skapas i så stort antal som kan förenas med kravet på deras bärighet. I allmänhet torde jordbruk, avsedda att bereda ägaren full sysselsättning och bärgning, böra tilldelas en åkerareal av 10—20 hektar. Vid bestämmande av storleken måste emellertid tydligen tagas hänsyn till de naturliga förhållandena såsom jordmånens beskaffenhet, tillgången på olika ägoslag, möjligheten att erhålla utfartsvägar utan alltför stor kostnad och de tillfällen till avsättning av olika alster och till erhållande av arbetsförtjänst vid sidan av eget jordbruk, som erbjudas i orten. Måhända kan det ur sistnämnda synpunkt vara lämpligt att bland självständiga jordbruk, som avse att bereda innehavaren full sysselsättning och bärgning, förlägga även ett eller annat arbetarsmåbruk.

Vid sidan av styckning av kronojord synes i behöflig omfattning inköp böra äga rum av jord i enskild ägo i och för dess styckning till arrendegårdar av olika storlek. Den verkställda utredningen har givit vid handen, att stora möjligheter föreligga att till antagbart pris i allmänna handeln uppköpa ett flertal större egendomar, som väl lämpa sig för ovan angivna ändamål. Vid styckning av dessa egendomar synas samma synpunkter böra tillämpas som förut angivits i fråga om jord, som tillhör kronan.

Medel för inköp av egendomar böra enligt förslaget tagas ur domänverkets markinköpsfond. I fråga om det belopp, som av markinköpsfondens medel skulle användas för sådana jordinköp, har sociala jordutredningen kommit till den meningen, att 2 miljoner kronor borde få för ändamålet disponeras.

Vad beträffar finansieringen av hus-, vägbyggnads- och täckdikningsverksamheten samt därmed sammanhängande arbeten förutsätter sociala jordutredningen, att arbetslöshetsmedel härför tagas i anspråk i den mån dessa arbeten

icke lämpligen kunna utföras av arrendatorerna själva. Härav är tydligt, att det framställda förslaget ej bör bedömas uteslutande ur samma synpunkter, som böra anläggas på bärigheten av ett privatekonomiskt företag. Om man genom användande av arbetslöshetsmedel kan skapa ett antal ekonomiskt bärkraftiga jordbruk, synes detta tala för de här föreslagna åtgärderna ur sociala och statsfinansiella synpunkter. Med hänsyn till att både jord, som kronan förut äger, och jord, som inköpes från enskilda, skulle iordningställas och bebyggas, anser sociala jordutredningen ett belopp av 6 miljoner kronor erforderligt för ändamålet.

Enligt vår mening skulle ett genomförande av ovan refererade förslag på ett synnerligen effektivt sätt motverka arbetslösheten, varför vi anse det fullt befogat att arbetslöshetsmedel tagas i anspråk för de nya jordbrukens iordningställande och bebyggande. I överensstämmelse med sociala jordutredningens förslag anhålla vi, att riksdagen måtte meddela direktiv rörande användning av domänverkets markinköpsfond för anskaffning av erforderlig jord. Skulle hinder möta härför, borde arbetslöshetsmedel även kunna få disponeras för detta ändamål.

Den närmare utformningen av villkoren för förslagets realiserande torde böra överlämnas till Kungl. Maj:t.

Med stöd av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte

1) besluta, att åtgärder skola vidtagas i enlighet med sociala jordutredningens förslag av den 7 mars 1933 för en uppdelning av vissa kronoegendomar och från enskilda inköpta egendomar till mindre jordbruk samt

2) anvisa ett belopp av 8 miljoner kronor, att användas enligt grunder, som Kungl. Maj:t äger att fastställa.

Stockholm den 8 april 1933.

Anders Pettersson

i Dahl.

Albin Eriksson,
Toftered.

Gustav Johanson,
Hallagården.

Gustav Andersson,
Leabo.

